آموزه‌های بهار

دکتر مهدی یاراحمدی خراسانی
پژوهشگر

هر پدیده و هر تجلی، خود به نحوی، هدایتگر انسان به اصل است و آن را نمی‌توان بی‌معنی دانست. بهار فصلی است که انسان را به تفکر در زیبایی‌های طبیعت وامی دارد. درواقع دلیل تجدید حیات طبیعت، آن است که خدای هستی‌بخش، انسان را متوجه اعتقاد یا حقانیت زنده شدن بعد از مرگ کند و او را بر ضمیر خویش راسخ‌تر سازد. بهار با خود پیام‌هایی دارد؛ پیام زندگی، پیام دوباره زیستن و پیام دوباره نگریستن. بهار با رویش و زیبایی همراه است و همین امر را باید مدنظر قرار دهیم و با تجدید نظر در اعمال و رفتارمان به‌گونه‌ای عمل کنیم که زیبایی، زندگی و شادی آفرینی را برای خود و دیگران به ارمغان بیاوریم. مانند بیشتر عناصر طبیعت، بهار نیز درس‌هایی آموزنده و زندگی‌ساز دارد. مهم‌ترین آموزه‌های بهار عبارتند از:

۱- تنوع: در بهار، تنوع خاصی در رنگ‌ها و جلوه‌های طبیعت، درختان، گیاهان و گل‌ها مشاهده می‌شود. زندگی متعادل نیز باید برخوردار از تنوع ویژه‌ای باشد. کار، استراحت، اوقات فراغت، مطالعه، ورزش، ارتباط با خدا و... همگی عناصری از یک زندگی متنوع هستند و در جای خود، مهم و باارزش تلقی می‌شوند.

۲- شادابی: بهار، آکنده از شادابی و طراوت است، به‌گونه‌ای که معرف تحول و دگرگونی در تمام طبیعت است. زندگی متعادل نیز برخوردار از شادابی و سرزندگی است. باید در زندگی، مشوق روح شادمانی و مسرت باطنی باشیم و هریک بر دیگری در این امر، سبقت بگیریم.

۳- تبادل: از زیبایی‌های بهار، تعادل در هواست؛ نه آن چنان سرد است که گزنده باشد و نه آن اندازه گرم که سوزنده باشد. هوای ملایم و نسیم فرح‌بخش بهار، جان‌ها را گرمی می‌بخشد. باید در زندگی متعادل، با الهام از مکتب بهار، در روابط متقابل خویش، به دور از هرگونه افراط و تفریط، مناسباتی گرم و ثمربخش را پی‌ریزی کرد؛ روابطی نه افراطی که به وابستگی و اتکای بیش از حد بینجامد و نه سرد و قهرآمیز که بذرهای محبت و عاطفه را از قلوب برکند.

۴- تحول: طبیعت پس از دوره افسردگی و خمودی خزان، در طراوت بهار به وجد می‌آید و دگرگونی‌هایی را در خود پذیرا می‌شود. اندام خشکیده گیاهان و درختان در گذر از رکود و رخوت زمستان به شور و جذبه بهار، جوانه‌های حیات را بر خود ظاهر می‌سازد. چنین تغییر و تحولی در طبیعت، این پیام را برای هر فردی دربر دارد: «حال که طبیعت متحول شد، انسان‌ها که برتر از طبیعت هستند و اشرف مخلوقات، باید در این دگرگونی‌ها بر طبیعت، سبقت بگیرند». هر فردی باید نیک بیندیشد که دربرابر از دست دادن سرمایه عمر و سپری کردن بهترین سال‌های زندگی، چه حاصلی اندوخته است و با چنین سرمایه‌ای، دست به چه معامله‌ای زده است. چنین اندیشه‌ای، بارور و زاینده است و انسان را به رشد و تعالی می‌خواند. امام سجاد(ع) در دعای مکارم‌الاخلاق می‌فرمایند: «خدایا! به من عمر طولانی عطا فرما؛ تازمانی که عمرم در راه اطاعت و بندگی‌ات صرف شود و اگر روزی برسد که سال‌های زندگی‌ام چراگاه شیطان شود، مرا فرصت مده!».

۵- حیات‌آفرینی: بهار، حیات است و حیات‌آفرین؛ آن‌گونه که نسیم بهاری بر روح‌ها و جان‌ها می‌وزد، حیاتی دوباره در کالبدها می‌دمد و به عبارتی، بهار علاوه بر سرزندگی، زندگی‌ساز نیز هست.

گفت پیغمبر به اصحاب کبار، تن مپوشانید از باد بهار
آنچه با برگ درختان می‌کند، با تن و جان شما آن می‌کند

بهار یعنی آغازی دوباره بر پایان شیرین سختی‌ها، یعنی امیدواری به شکفتن مجدد، یعنی رستاخیز طبیعت، یعنی حیات بعد از ممات و اشتیاق وصف‌ناپذیر زندگی. خردمندان از این موضوع آگاهی کامل دارند که به‌دنبال هر سپیده‌دم، شب سیاهی نیز وجود دارد و درپی هر بهار دل‌انگیزی، فصل دگرگونی است به نام برگ‌ریزان و زمستان، پس عقل سلیم حکم می‌کند به‌دنبال هر سرور و شادمانی، فرارسیدن غمی بی‌کران را از یاد نبریم و لازمه همه این‌ها، ابراز امتنان است و ادای شکر به بارگاه خدای منان. اکنون که با عنایت قادر متعال، توفیق درک بهار دیگری حاصل شده است، مستانه و شورانگیز از این نعمت بزرگ، به هنگام «اذا رأیتم الربیع»، مشتاقانه، ذاکر و شاکر نعمت‌های بی‌کران ایزد منان خواهیم بود، پس «فاکثرو ذکر النشور».

حکم روزه در سفر

در این ستون به پرسش‌های شما درباره حکم مسائل مختلف از نظر شرعی پاسخ خواهیم داد. شما مخاطبان گرامی می‌توانید پرسش‌های خود را به شماره پیامک ۳۰۰۰۷۲۸۹ با ما در میان بگذارید.

● **سؤال:** من در ماه رمضان به شهری سفر کردم که قصد کردم در آنجا بیش از ۱۰ روز بمانم، ولی می‌خواهم به اماکن تفریحی که در خارج شهر است نیز بروم. آیا می‌توانم در آنجا روزه بگیرم؟

● **پاسخ اجمالی:**

مسافری که قصد دارد ۱۰ روز در محلی بماند، اگر بخواهد به بیرون از آن محل رفت‌وآمد کند، در فرض‌های زیر، نمازش کامل و روزه‌اش صحیح است:

الف) پس از قصد اقامت ۱۰ روزه و پس از خواندن یک نماز چهار رکعتی، تصمیم گرفته باشد به بیرون از آن منطقه، به فاصله کمتر از مسافت شرعی حدود ۲۰/۵ کیلومتر رفت‌وآمد کند.

ب) از ابتدا قصد داشته است در بین ۱۰ روز به اطراف محل اقامتش برود، اما جایی که می‌خواهد برود، عرفا بخشی از همان منطقه اقامتی او شمرده می‌شود.

ج) از ابتدا قصد داشته است در بین ۱۰ روز به جایی برود که عرفا بخشی از محل اقامتش نیست و فاصله‌اش کمتر از مسافت شرعی است که در این صورت، اگر مقدار زمان یا تعداد رفت و آمدش به اندازه‌ای نشود که عرفا منافی با قصد اقامتش باشد، نماز او تمام و روزه‌اش صحیح است؛ البته در تفسیر و تعیین این مقدار عرفی، مراجع تقلید نظرهای متفاوتی به شرح ذیل ارائه داده‌اند:

آیات عظام امام خمینی، خوئی، تبریزی، وحید، فاضل و نوری: بیش از دو ساعت طول نکشد؛ آیات عظام امام خمینی و نوری: و فقط برای یک مرتبه باشد.

آیات... العظمی خامنه‌ای: مجموع ساعات خروج، از ۷-۶ ساعت بیشتر نشود.

آیات... العظمی سیستانی: یک روز یا یک شب، کامل نشود و در صورت تکرار، طوری نباشد که عرفا بگویند در دو جا اقامت دارد.

آیات... العظمی مکارم‌شیرازی: اگر رفتن به آن مکان طوری است که خودش مسافرت محسوب می‌شود، باید نماز تمام ۱۰ روز را شکسته بخواند.

آیات... العظمی اراکی: در همان روز برگردد.

آیات... العظمی بهجت: اگر بیشتر روز را در محل اقامت باشد، نمازش تمام است.

آیات... العظمی زنجانی: همین که خوابگاهش در محل اقامت باشد، کافی است و لازم نیست تصمیم داشته باشد در روز یا اوایل شب به محل اقامت برگردد؛ هرچند هر روز به خارج از محل برود.

آیات عظام گلپایگانی و صافی: اگر از اول قصد بیرون رفتن از آن محل را داشته باشد، نمازش شکسته است؛ هرچند به حد ترخص نرسد.

شهرآرا
۵شنبه
۲۴ اسفند ۱۴۰۲
۳ رمضان ۱۴۴۵
شماره ۴۱۸۰
SHAHRARANEWS.IR

در گفت‌وگو با مؤلف و کارشناس مهدوی بررسی شد

شباهت‌های بهار طبیعت و بهار ظهور

آمنه مستقیمی| **هر تغییری که در این عالم به اذن خدا رخ می‌دهد، فلسفه و علتی دارد، حتی اگر ما آن را ندانیم یا تلاشی برای درکش نکنیم؛ مثل بهار که در عین خرمی و سرسبزی، یادآور اتفاقاتی شگرف است که خیلی‌ها می‌خواهند افکار را از آن منحرف کنند؛ اتفاقی مثل ظهور امام‌زمان(عج) که سراسر عالم را در ظاهر و باطن بهاری می‌کند، از این‌رو به مناسبت فرارسیدن نوروز و هم‌زمانی آن با بهار قرآن، درباره شباهت‌های بهار طبیعت با بهار وجود مقدس امام مهدی(عج)، با حجت‌الاسلام‌والمسلمین محمدرضا فؤادیان، مؤلف و کارشناس مهدوی، گفت‌وگو کرده‌ایم.**

هدیه به امام زمان(عج)

در ماه مبارک رمضان می‌توان برنامه دعا و انس با امام‌زمان(عج) را طراحی و اجرا کرد؛ همان‌گونه که ما مشتاق دیدار و مشرف شدن به محضر امام‌زمان(عج) هستیم، باید همین شوق را برای مشرف شدن به محضر قرآن داشته باشیم. حال ما چه می‌کنیم؟ چقدر به قرآنی که در خانه داریم، شوق و اشتیاق می‌ورزیم و خود را در محضرش قرار می‌دهیم؟ خوب است ثواب قرائت قرآنمان در ماه مبارک رمضان را به امام‌زمان(عج) هدیه کنیم.

حجت‌الاسلام‌والمسلمین فؤادیان:
همان‌طور که بهار طبیعت پس از زمستان سرد حلول می‌کند، بهار وجود امام‌زمان(عج) نیز بعد از زمستان تاریک و سرد و یخ‌زده غیبت از راه می‌رسد

بهار طبیعت

بهار طبیعت سه کار انجام می‌دهد؛ نخست آنکه زمین مرده را زنده می‌کند، دوم آنکه عالم را شکوفا می‌کند و سوم آنکه درختان و زمین را به ثمر می‌رساند. ما در فصل بهار می‌بینیم درختانی که در زمستان بدون برگ‌وبار بودند، حیاتی دوباره پیدا می‌کنند و زنده می‌شوند و شکوفه‌های زیبا را بر سر درختان می‌بینیم و این شکوفه‌ها به ثمر می‌نشینند.

امام‌زمان(عج) که در زبان زیارت از ایشان به «بهار مردمان» و «سرسبزی روزگاران» (ربیع الأنام و نَضْرَة الْأَیَّام) تعبیر می‌شود، نیز در عصر ظهور با عدالت خود، جامعه را زنده می‌کنند و با دست مبارکی که بر سر مردم می‌کشند، عقل‌ها شکوفا می‌شود و هدف و غرض خلقت به ثمر و نتیجه می‌رسد و این دقیقا همان کاری است که بهار طبیعت با جان عالم می‌کند.

همان‌طور که بهار طبیعت پس از زمستان سرد حلول می‌کند، بهار وجود امام‌زمان(عج) نیز بعد از زمستان تاریک و سرد و یخ‌زده غیبت از راه می‌رسد. همان‌طور که با بهار طبیعت، همه نونوار می‌شوند و سفره‌ها رنگین می‌شود و خانه غنی و فقیر با دیگر روزها فرق می‌کند، با ظهور امام مهدی(عج) نیز حال دنیا تغییر می‌کند، مستضعفان نجات می‌یابند و آرامش و غنا را درک می‌کنند.

فلسفه عظمت رمضان

و چه زیبا بهاری است امسال که ایام بهار طبیعت با بهار قرآن، مقارن شده است. در روایت داریم برای هر چیز بهاری است و بهار قرآن نیز بی‌شک ماه رمضان است. عظمت ماه رمضان، تنها به‌دلیل روزه گرفتن در آن نیست؛ زیرا در قرآن کریم آمده است: «شَهْرُ رَمَضَانَ الَّذِی أُنزِلَ فِیهِ الْقُرْآنُ». اگر ماه رمضان ارزش و اعتبار پیدا کرده است، به خاطر نزول قرآن است. وقتی وحی به جامعه مرده آن روزهای عربستان نازل شد، جامعه شبه جزیره، زنده و عقل‌ها و جان‌ها شکوفا شد. کار پیامبران این است که معادن موجود را که برپایه روایات، همان ظرفیت‌های مردمی هستند، استخراج کنند و به ثمر برسانند؛ چنان‌که رسول گرامی اسلام(ص) نیز مسبب شکوفایی شبه جزیره عربستان بودند و در میان مسلمانان، گل‌هایی همچون امیرالمؤمنین(ع)، سلمان، ابوذر و... را پروراندند که در سایه وحی و قرآن شکوفا شدند، پس امسال هم زمانی ماه مبارک رمضان با بهار قرآن، سبب شده است این ماه برای ما معنا و مفهومی دوچندان پیدا کند.

از بهار، درس بگیریم

ما برای بهره‌مندی از بهار قرآن و بهار ظهور امام‌زمان(عج) باید از بهار طبیعت درس بگیریم. خداوند متعال در قرآن کریم می‌فرماید: «در زمین گردش کنید». خب، چرا ما باید در زمین سیر کنیم؟ به‌دلیل آنکه انسان‌ها وقتی به جامعه، طبیعت و جهان نگاه می‌کنند، از آن‌ها درس می‌گیرند و از این درس‌ها در زندگی خود استفاده می‌کنند.

علما و شخصیت‌های خاص، بیشتر از مردم عادی، با نگریستن به تحولات و تغییرات طبیعت، درس‌هایی را که باید می‌گیرند، برای مثال نقل است علامه طباطبایی(ره) هرگاه می‌خواست سیب بخورد، ابتدا بیست دقیقه به آن نگاه می‌کرد و عظمت قدرت الهی در خلق این میوه را می‌نگریست. انسان به هرجا نگاه کند، قدرت خدا را می‌بیند. ما اگر به بهار طبیعت، امام‌زمان(عج) و قرآن کریم نگاه کنیم، می‌بینیم که هرسه، راهی برای رسیدن به خدا هستند.

درباره آیت‌ا... العظمی بهاءالدینی نیز روایت شده است که روزی ایشان به منزل یکی از دوستان خود رفته بود. صاحب‌خانه فرزندی داشت که پیوسته به اتاق رفت‌وآمد می‌کرد. آیت‌ا... بهاءالدینی به میزبان گفت: «به بچه بگویید در اتاق بماند و سر سفره بنشیند». صاحب‌خانه به ایشان گفت: «این بچه شیطان است و سروصدا می‌کند»، اما با اصرار آیت‌ا... بهاءالدینی، آن بچه به اتاق آمد و سر سفره نشست. وقتی غذا را در بشقاب کشیدند، آن بچه رفت و قفسی را که در آن مرغ عشق بود، وسط سفره قرار داد. آقای بهاءالدینی دست از خوردن غذا کشید و به قفس خیره شد و پس از دقایقی گفت: «این پرنده، اسیر جمال خود شده است».

ما با دیدن بهار طبیعت، باید دست قدرت پروردگار را ببینیم که چگونه با نسیم خود، درخت‌ها را از خواب زمستانی بیدار کرده است. امام‌زمان(عج) هم دست قدرت پروردگار هستند که در پس پرده زمستانی غیبت، قرار گرفته‌اند و با ظهور، عالم از بهار وجود و دولت کریمه ایشان بهره‌مند می‌شود.

قرین بودن قرآن و امام‌زمان(عج)

قرآن، ثقل اکبر است و اهل بیت(ع) و امام‌زمان(عج)، ثقل اصغر هستند. به هرکدام که مراجعه کنید، آدرس دیگری را به شما می‌دهند. ثابت کردن وجود امام حی از منظر قرآن کریم، یکی از کارهایی است که زیاد انجام می‌شود و از آن طرف اگر به امام‌زمان(عج) مراجعه کنید، آدرس ایشان نیز آدرس قرآن است. در زیارت آل یاسین این‌گونه سلام می‌گوییم: «السَّلامُ عَلَیْکَ یَا دَاعِیَ ا... وَرَبَّانِیَّ آیَاتِهِ». امام‌زمان(عج) معلم قرآن، مفسر قرآن و حقیقت قرآن است، لذا هردوی این‌ها برای هدایت و زندگی توحیدی به دیگری آدرس می‌دهند. آدرس امام‌زمان(عج) و دستورات امام‌زمان(عج) نیز مبتنی بر قرآن است.

خانه‌تکانی‌های لازم برای حلول بهار ظهور

یکی از زیبایی‌های فرهنگ ایرانی، نوروز و جشن سال نو و آمادگی‌های پیش از آن است؛ اعمالی چون خانه‌تکانی، خرید و پوشیدن لباس نو، صله‌رحم و عیدی دادن، از زیبایی‌های سال نو در فرهنگ ایرانیان است که همه این‌ها حکایت از توجه به دیگران دارد. سبک زندگی منتظرانه هم برای آنکه به بهار ظهور وصل شود و منتظرانِ خود را آماده حلول بهار ظهور کند، باید به توجه به دیگران و گره‌گشایی از آن‌ها پیوندی عمیق داشته باشد. از مهم‌ترین آمادگی‌ها برای رسیدن ظهور، مواسات با یکدیگر و رسیدگی به‌هم و رفع مشکلات دیگران است. منتظران «به من چه» نمی‌گویند. منتظران، دیگران را بر خود مقدم می‌دانند و برای ایثار در زندگی‌شان، جای خاص باز کرده‌اند. این‌طور نیست که کنج خانه و روی سجاده بنشینند و «اللهم عجل لولیک الفرج» بگویند. آن‌ها دردمند دیگران و دردهایشان هستند و با همه وجود برای رفع مشکلات دیگران تلاش می‌کنند.

تازه شدن جان جهان با ظهور حضرت مهدی(عج)

دعاهایی که ما می‌کنیم، جنبه خاص و باطنی‌شان می‌تواند ظهور ولی خدا باشد. ما در دعای تحویل سال از خداوند، تحول حال جهان را طلب می‌کنیم و در دعاهای پس از نماز یومیه ماه مبارک رمضان حتی برای مردگان قبرها، شادی می‌خواهیم. حال باید دید چه زمانی هیچ گرسنه و بیماری در این دنیا باقی نمی‌ماند و حتی مردگان قبور شاد هستند. برپایه روایات، این‌ها همه در پرتوی ظهور حضرت حجت(عج) محقق می‌شود، لذا باطن همه دعاهای ما باید حلول بهار ظهور باشد. با ظهور است که زمین همه ذخایر خود را رو می‌کند. با ظهور است که امنیت و رفاه در جهان حاکم می‌شود. با ظهور است که سرمای ظلم و بی‌عدالتی ریشه‌کن می‌شود و گرمای عدل و قسط، جان جهان را تازه می‌کند؛ به همین دلیل هم نه فقط شیعیان بلکه همه پیروان ادیان، قرن‌هاست در انتظار حلول بهار ظهور هستند تا در سایه سرسبزی و خرمی آن، حیات واقعی را تجربه کنند؛ چنان‌که تصریح شده است: «امام مهدی(عج) در هیچ مکانی اقامت نمی‌کند، جز آنکه از مقدم او چشمه‌ها می‌جوشد، پس گرسنگان را سیر و تشنگان را سیراب می‌کند...».

برپایه آنچه بیان کردیم، باید از بهار طبیعت برای بهار ظهور درس بگیریم. سنت‌های نوروزی و بهارانه ما ایرانی‌ها اگر رنگ انتظار به خود بگیرد، می‌تواند در حلول ظهور، زمینه‌ساز باشد. حال که بهار طبیعت و بهار قرآن هم‌زمان شده‌اند، باید فرصت را غنیمت شمرد و بستر را برای از راه رسیدن بهار مردمان هموار کرد.